Redogörelse för några skatteärenden hos JO:ämbetet

Taxering efter felsummering.

Av distriktsläkaren Sigrid Nygren — nedan kallad N — avgivna självdeklarationer för vissa år underkastades särskild granskning av vederbörande taxeringsmyndighet. I samband därmed hade från vederbörande sjukkassor uppgifter infordrats om vad såväl N som andra läkare i Skellefteå med omr[illegible]d uppburit i arvoden enligt av patienter inlämnade sjukkassekvitton. Därvid hade sammanräkningen av N:s sjukkassekvitton givit vid handen, att hon sökt undandraga sig en beskattning av en inkomst av 7.876 kr., vilket skulle medföra för låg skatt med 3.994 kr.

Sedan N ställts under åtal vid vederbörande underrätt och hon genom dess i september 1954 givna utslag fällts för vårdslös deklaration till 4.000 kr:s böter, överklagade hon hos hovrätten. Hos hovrätten framhöll N, att hon, som på eget initiativ låtit kontrollräkna av henne utfärdade sjukkassekvitton, därvid kommit till det resultatet, att man vid den tidigare verkställda summeringen av dem räknat fel. Med anledning härav blev domen i hovrätten friande.

Efter granskning av handlingarna i målet konstaterade JO:ämbetet, att den skattskyldiga sålunda på grundval av en vid deklarationskontroll oriktigt verkställd sammanräkning av vissa inkomstuppgifter blivit föremål för ett uppseendeväckande åtal och även fällts till ansvar härför. JO yttrade vidare bl. a. följande. Att felaktigheterna i siffermaterialet slutligen uppdagats och som följd härav domen upphävts hade icke skett på myndigheternas initiativ utan på den skattskyldigas. Vad som förekommit vore en allvarlig händelse, som påkallade prövning icke endast, huruvida tjänstefel förelegat vid ärendets handläggning utan även framför allt, huruvida särskilda åtgärder fordrades för att förebygga liknande händelser. Vid prövningen av ärendet hade JO funnit, att vissa erinringar, delvis av principiell beskaffenhet, kunde riktas mot taxeringsmyndigheternas handläggning av saken. De ansvariga vore en dåvarande TI och en taxeringsinspektör. Vad som kunde läggas dem till last kunde emellertid ej anses innefatta tjänstefel av beskaffenhet att böra föranleda ansvar. Saken hade haft sin grund i ett flertal samverkande omständigheter, som icke enbart vore att hänföra till felaktigheter eller förbiseenden från tjänstemännens sida. Vid helhetsbedömning av de olika omständigheter, som föranlett åtalet, framstode denna händelse såsom tillkommen mera av våda än vållande från någon tjänstemans sida. Vad som förekommit ansåge JO giva anledning till att överväga frågan om särskilda åtgärder vore påkallade till förebyggande därav, att taxeringsmyndighets ställningstagande grundades på uppgifter, som vore av myndigheten okontrollerade eller i övrigt otillförlitliga.

På grund av det mot N anhängiggjorda åtalet hade hon ej nominerats för återval

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:07

på de offentliga listorna vid valen till stadsfullmäktige och landsting. Med anledning härav och till följd av de lidanden i övrigt, vilka oförskyllt drabbat N föreslog JO i skrivelse till regeringen, att henne måtte tillerkännas ersättning av statsmedel med 5.000 kr. (Det kan tilläggas att N själv *icke* krävt någon gottgörelse.)

Fråga om anstånd med skattebetalning.

Under år 1953 hade direktören Fridolf Karlsson — här benämnd K — bl. a. försålt 1.500 aktier i Bröderna Wahl A/B till A/B Fridolf Karlssons Industrier, för ett pris av 480 kr/aktie (i sistnämnda bolag ägde K samtliga aktier).

Genom beslut den 30 juni 1955 taxerade vederbörande PN K, såvitt nu är i fråga, i Sorsele kommun för beskattningsåret 1953 till SI för 436.830 kr samt till KIS för 438.650 kr, taxerad inkomst. Därvid hade PN ansett, att aktierna i Bröderna Wahl A/B vid försäljningstillfället haft ett värde av allenast 200 kr/aktie och att K genom att försälja dem till överpris till A/B Fridolf Karlssons Industrier tillgodofört sig förtäckt utdelning från sistnämnda bolag med 420.000 kr. — Sedan K hos KR anfört besvär över beslutet med hemställan att icke bliva beskattad för förtäckt aktieutdelning, nedsatte KR — som fann vad i målet förekommit icke kunna anses giva anledning till antagande, att K genom oskälig prissättning å ifråga varande aktier vid försäljningen till A/B Fridolf Karlssons Industrier tillförts förtäckt aktieutdelning från sistnämnda bolag — K:s taxering för SI till 16.830 kr och för KIS till 18.650 kr, taxerad inkomst (utslag den 5 mars 1956).

Sedan vederbörande TI fullföljt talan mot KR:s utslag under yrkande att, enär K genom försäljningen åtnjutit förtäckt aktieutdelning med 325.000 kr, taxeringarna måtte höjas i enlighet därmed, fann RR genom utslag den 26 mars 1957 ej skäl att göra ändring i KR:s utslag.

Genom PN:s ovan omförmälda beslut hade beloppet av den tillkommande skatt, som K hade att erlägga, fastställts till 331.411 kr att betalas under uppbördsterminerna september 1955—juli 1956. Den 17 augusti 1955 anhöll K hos vederbörande häradsskrivare om anstånd med erläggande av skatten. Sedan framställningen remitterats till TI för yttrande, förklarade denne i ett den 9 september 1955 avgivet yttrande, att han hade för avsikt att tillstyrka K:s besvär i KR i så måtto att taxeringarna nedsattes till statligt 344.130 kr och kommunalt till 343.750 kr. Med stöd av detta yttrande beviljade den lokala skattemyndigheten genom beslut den 10 samma månad K anstånd med avseende å ett skattebelopp av 78.000 kr, fördelat med 13.000 kr per uppbördstermin. Detta beslut blev *icke* överklagat. Den 13 oktober 1955 gjorde K ny framställning om anstånd med erläggande av den tillkommande skatten. I ett den 11 november 1955 häröver avgivet yttrande förklarade sig TI icke kunna finna, att K förebragt sådana skäl eller omständigheter, att anledning förelåge om sänkning av 1954 års taxeringar utöver vad han i skrivelsen den 9 september 1955 angivit. Under hänvisning härtill och då sådana skäl, som åberopades i 48 § UF, icke förelåge, lämnades K:s förnyade framställning genom beslut den 12 november 1955 av den lokala skattemyndigheten utan bifall. Sedan K besvärat sig över detta beslut, anförde häradsskrivaren i infordrat yttrande, *att* K till stöd för sin framställ-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:07

ning i förstahand åberopat 49 § UF, *att* TI emellertid icke funnit skäl att tillstyrka sänkning av taxeringen utöver vad som angivits i skrivelsen den 9 september 1955, *att* häradsskrivaren på grund därav icke kunde besluta om ytterligare anstånd, då han saknade stöd av TI, *samt att* bestämmelsen i 48 § UF — som hänsyftade på sjukdom, arbetslöshet och annat oförvållat — icke vore tillämplig i detta fall, därvid häradsskrivaren särskilt framhöll, att kreditåtstramning icke vore en omständighet, som avsetts att innefattas under beteckningen "eller eljest oförvållat". Genom resolution den 10 december 1955 fann vederbörande länsstyrelse besvären icke kunna föranleda ändring av den lokala skattemyndighetens beslut.

Efter det KR i taxeringsmålet givit utslag framförde K hos JO:ämbetet kritik av det sätt, på vilket skatteärendet handlagts av TI, samt framställde anspråk på skadestånd med dels 27.783 kr 30 öre för kostnader för utförande av talan, dels 5.031 kr 59 öre för ränteförluster, dels ock 10.000 kr för lidande.

Med avvikelse från en av byggmästaren Eric Sigfrid Persson — här kallad P — år 1953 i Malmö avlämnad självdeklaration hade vederbörande PN vid sammanträde den 23—24 juni 1954 bestämt dennes taxering för SI till 395.830 kr, för KIS till 372.620 kr, taxerad inkomst samt för SF till —:— kr, skattepliktig förmögenhet. — På grund av PN:s beslut — vilket, utom annat, innebar, att P:s inkomst av rörelse bestämdes till 364.340 kr mot i deklarationen uppgivet belopp av 28.981 kr — ävensom på grund av vissa honom samtidigt åsatta eftertaxeringar påfördes tillkommande skatt med tillhopa 324.465 kr.

Över beslutet, i vad det avsåge beräkningen av P:s inkomst av rörelse vid 1953 års taxering, anfördes besvär hos KR såväl av denne som av vederbörande TI. P yrkade därvid, att inkomsten av rörelse måtte nedsättas med 363.230 kr, medan TI yrkade, att ifrågavarande inkomst måtte höjas med 350.000 kr.

Den tillkommande skatten (= 324.465 kr) skulle enligt beslut av vederbörande kronokamrerare förfalla till betalning vid 6 uppbördsterminer under uppbördsåret 1955—1956. — Efter det denne beviljat anstånd med erläggande av viss del av skatten, anhöll P om anstånd med inbetalning av de skattebelopp, som skulle erläggas senast den 31 maj och den 31 juli 1956, till dess KR:s utslag komme att föreligga. Genom beslut den 29 maj 1956 avslog kronokamreraren P:s ansökan, enär förutsättningar för beviljande av anstånd enligt 49 § UF ej förelåge.

Häröver besvärade sig P hos vederbörande länsstyrelse, därvid P anförde bl. a. följande. Det skulle medföra ett stort ekonomiskt avbräck för hans rörelse, om han nödgats erlägga skatten, innan taxeringsmålet blivit av KR avgjort. Därest det begärda uppskovet icke beviljades, skulle P troligen tvingas att helt nedlägga sin rörelse. — Sedan TI i ett i anledning av besvären avgivet yttrande — under hänvisning till att han hos KR överklagat PN:s beslut i taxeringsfrågan — förklarat sig icke kunna tillstyrka bifall till besvären, fann länsstyrelsen genom resolution den 21 juli 1956 P:s besvär icke kunna föranleda ändring av kronokamrerarens beslut.

I målet angående P:s taxering gav KR den 4 december 1956 utslag, enligt vilket KR fann skäligt att — med ogillande av TI:s talan och med bifall till P:s yrkande

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:07

— på det sätt ändra PN :s beslut, att taxeringarna nedsattes med 363.230 kr.

Sedan JO-ämbetet tillika inhämtat, att P — som enligt utfärdade debetsedlar skolat inbetala den honom påförda tillkommande skatten under uppbördsterminerna mars 1955—januari 1956 — å sålunda utsatt tid erlagt det vid uppbördsterminen i mars 1955 förfallande beloppet, medan denne på därom gjorda framställningar med stöd av 48 § UF medgivits anstånd c :a ett år med inbetalningen av övriga delbelopp, infordrade ämbetet förklaring i saken bl. a. från länsstyrelsen; i avgiven förklaring framhölls behovet av sådana regler, att i ärende av förevarande beskaffenhet möjlighet funnes att medgiva anstånd med erläggande av skatt eller att före lagakraftvunnet utslag återbetala medel, som skattskyldig kunde vara berättigad återfå på grund av vunnen nedsättning av taxering.

JO-ämbetet delgav härefter centrala uppbördsnämnden vad sålunda förekommit i fråga om anstånd för K och P med erläggande av dem påförda skatter i samband därmed att de båda skattskyldiga anfört besvär rörande sina taxeringar.

Sedan nämnden med anledning därav till JO-ämbetet inkommit med infordrat utlåtande, yttrade ämbetet bl. a. följande. Vad först anginge det mot vederbörande TI anförda klagomålet för dennes talan i skattemålet mot K funne JO vad däri förekommit icke giva vid handen, att TI fört det allmännas talan på ett sätt, som saknat stöd av i saken förebragt utredning eller att han eljest förfarit felaktigt. Klagomålen i denna del blev därför av JO lämnade utan åtgärd.

Såväl K som P hade på grund av respektive PN :s beslut haft att erlägga mycket betydande skattebelopp, oaktat de anfört besvär över sin taxering. Det vore givet, att det ur de skattskyldigas synpunkt vore av allra största vikt, att dylika skattemål av myndigheterna bleve handlagda med största möjliga skyndsamhet. Utredningen i ärendena gåve emellertid icke anledning antaga, att någon tjänsteman försummat att beakta intresset av en snabb handläggning. Vad särskilt anginge skattemålet mot P hade väl avgörandet av detta mål kommit att draga ut på tiden, men detta syntes ha berott av förhållanden, vilka icke kunde läggas någon befattningshavare till last såsom fel eller försummelse. Tvärtom framginge av utredningen, att detta mål på P :s begäran i KR behandlats såsom förtursmål med hänsyn till de stora skattebelopp, varom i målet vore fråga och beträffande vilkas erläggande inom utsatt tid avsevärda svårigheter måste antagas ha förelegat. Ej heller vad i förevarande hänseende förekommit gåve anledning till något ingripande från JO :s sida.

Vad slutligen anginge möjligheterna att erhålla anstånd med erläggande av skatt ville JO erinra, att jämlikt 48 § UF anstånd kunde beviljas dels skattskyldig, vars skattebetalningsförmåga på grund av arbetslöshet eller sjukdom eller eljest oförvållat blivit nedsatt, dels ock värnpliktig, som inryckt till militärtjänstgöring. Vidare kunde jämlikt 49 § UF skattskyldig, som anfört besvär över TN :s, PN :s eller skattedomstols beslut rörande taxering, av lokal skattemyndighet beviljas anstånd med inbetalning av skatt på grund av taxeringen, därest vederbörande TI i yttrande över den skattskyldiges framställning om anstånd förklarat sig icke ha något att erinra mot bifall, helt eller delvis, till densamma, vilket anstånd

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:07

avsåge skatt till belopp, som betingades av TI:s yttrande. Jämlikt anvisning till 49 § UF skulle den lokala skattemyndighetens beslut i ärendet grundas på det yttrande över framställningen, som det ålåge TI att avgiva. Denne skulle om möjligt i yttrandet tillkännagiva sitt ställningstagande till de över taxeringen anförda besvären. Om utredningen av besvärsärendet icke vore avslutad och om TI med hänsyn härtill eller av annat skäl icke ansåge sig kunna göra något uttalande rörande sitt framtida ställningstagande, skulle detta meddelas den lokala skattemyndigheten, som i så fall hade att avslå framställningen om anstånd[1] med skattens erläggande. — Möjligheten att erhålla anstånd med erläggande av skatt i avbidan å prövning av besvär över taxering vore sålunda enligt gällande regler faktiskt begränsad till sådana fall, där TI medgåve den skattskyldiges besvär. Det hade därför icke varit författningsenligt möjligt att bifalla ansökningarna om anstånd för K och P i större utsträckning än som skett. Mot bakgrunden av vad som förekommit i de båda refererade skatteärendena framstode UF:s begränsade möjligheter att bevilja anstånd med skattebetalning såsom en uppenbar brist i uppbördssystemet i sådana fall, då skattskyldig anfört besvär över ett taxeringsbeslut och det med hänsyn till tveksamhet om beslutets riktighet, skattens storlek och övriga omständigheter måste anses obilligt med indrivning av skatten, innan lagakraftvunnet beslut förelåge.

I skrivelse den 20 maj 1958 till finansministern erinrade JO därjämte, att frågan om en utvidgning av möjligheterna till anstånd tidigare övervägts av statsmakterna, vilka överväganden emellertid icke lett till lagstiftningsåtgärder, samt att spörsmålet senast vid 1958 års riksdag prövats i anledning av i ämnet väckta motioner, men att riksdagen på hemställan av bevillningsutskottet i bet. nr 20[2] lämnat motionerna utan åtgärd.

Tillika yttrade JO bl. a. följande. Med anledning av den behandling, frågan erhållit i riksdagen, saknade JO anledning att hos Kungl. Maj:t påkalla utredning av frågan. Då emellertid vad som förekommit i ärendena rörande K och P gåve vid handen, att gällande regler i ämnet vore långt ifrån tillfredsställande, ansåge sig JO böra till finansministern överlämna jämväl handlingarna i ärendena för beaktande vid övervägande av hithörande spörsmål inom finansdepartementet.

[1] Denna anståndsmöjlighet infördes på förslag av 1949 års uppbördssakkunniga (SOU 1952:1); därvid hade vederbörande departementschef i proposition nr 100 till 1953 års riksdag ifrågasatt, om man icke borde gå längre än de sakkunniga föreslagit. Såsom den enda framkomliga vägen betraktade han ett förfarande med individuell prövning av de olika fallen. Hur principerna för ett sådant förfarande skulle uppdragas och hur det tekniskt skulle anordnas ansågs vara en komplicerad fråga, till vilken departementschefen ej var beredd att för det dåvarande taga ställning, men förordade att man försöksvis skulle pröva de sakkunnigas förslag.

[2] Av bet. nr 20 framgår att utskottet, som funnit en utvidgning av anståndsmöjligheterna för vissa fall önskvärd men icke kunnat förorda en lösning efter de i motionerna uppdragna riktlinjerna, ansett, att frågan borde ägnas fortsatt uppmärksamhet och prövas i ett större sammanhang, sedan tillräckliga erfarenheter av 1953 års utformning av anståndsinstitutet vunnits.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:07